

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ДРЕВНЬОГРЕЦЬКИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

«Нема нічого благородніше за Сонце,
яке дає стільки світла і тепла. Так і люди
прославляють ті змагання величніше за які
нема нічого - Олімпійські ігри.»

Піндар (древньогрецький поет Vст. до н.е.)

Сучасна Олімпійська концепція

Так свого часу писав давньогрецький літератор про змагання грецьких атлетів. Потрапивши одного разу на Олімпійські ігри, Піндар не міг не написати ці рядки, бо його дуже вразили ейфорія змагань, дух суперництва мирних спортивних баталій, сльози радості переможців і переможених, краса тілесності атлетів і азарт глядацьких переживань.

Історія Олімпійських ігор, які були започатковані в Стародавній Греції, починається з сивої глибини віків, десь за вісім століть до нашої ери. Свого часу ці змагання були найформатнішими іграми всіх середземноморських народів, не втратили вони соціальної актуальності і в наш час. Олімпійські ігри сьогодні під своїми знаменами згуртовують спортивні представництва майже всіх країн світу.

Сучасний олімпізм представляє собою філософію життя, що звеличує та об'єднує в гармонійне ціле якості тіла, волі та розуму. Поєднуючи спорт з культурою та освітою, олімпізм намагається створити спосіб життя, який базується на радості від зусилля, освітній цінності доброго прикладу та повазі до універсальних фундаментальних етичних принципів. Мета олімпізму полягає в тому, щоб скрізь поставити спорт на служіння гармонійному розвитку людини з наміром підтримати встановлення мирного суспільства, яке зацікавлене в збереженні людської гідності. З цією метою олімпійський рух залучається, єдино або в співпраці з іншими організаціями та в межах своїх засобів, до дій, які сприяють миру, робить внесок в побудову мирного та кращого світу, виховуючи молодь засобами спорту, яким вона займається, без будь-якої дискримінації та в олімпійському дусі, що вимагає взаєморозуміння разом з духом дружби, солідарності та чесної гри. (Олімпійська Хартія. Фундаментальні принципи. „Олімпійська література, Київ - 1999.)

.Давньогрецькі Олімпійські ігри

В основі сучасного олімпійського руху лежать традиції давньогрецьких Олімпійських ігор. А як же, коли і для чого виникли ці змагання? На ці запитання зараз ми й дамо відповідь.

Батьківщиною Олімпійських ігор є Стародавня Греція, а саме шановане греками святилище Олімпія, яке знаходиться в західній частині півострова Пелопоннес. Саме тут в долині річки Алтей, у підніжжя гори Кронос запалюється олімпійський вогонь, який сповіщає всьому світу про Олімпійські ігри. Саме від назви міста Олімпія отримало назву сучасне всесвітнє свято спорту, а не від гори, де знаходився сонм Олімпійських богів.

А) Міфи Стародавньої Греції про зародження олімпійських ігор

Міфи Старої Греції, які співали мандрівні музики в Стародавній Греції, теж не могли обминути цієї теми. Легенд про виникнення ігор дуже багато, і пов'язані вони в основному зі славетними міфічними героями Зевсом, його сином Гераклом та онуком Пелопсом. Ці образи були наділені надлюдською силою і тому вони долали всі труднощі,

які траплялись на їхньому шляху. Геракл, після того як виріс, кинув виклик своєму батьку - титану Кроносу, який з'їв його братів і сестер. Після перемоги він звільнив з живота Кроноса своїх рідних і почав правити світом як бог Зевс. На честь цього він започаткував проведення Олімпійських ігор.

Його божественний син Геракл, коли служив у царя Тірінфа Еврисфея, здійснив дванадцять відомих подвигів. Виконуючи шостий подвиг, Геракл вичистив конюшні царя Авгія за один день, що нікому не було під силу. Замість обіцяної винагороди (десятину коней царя), Геракл не отримав нічого. Дуже засмутився син Зевса і вже після закінчення служби у царя Еврисфея він повернувся і помстився Авгію і його союзникам. Після цієї перемоги Геракл приніс добру офіру богині Афіні - Палладі, яка йому допомагала. А також в Олімпії посадив оливкову дібраву, і започаткував Олімпійські ігри. Доречно також сказати і про те, що саме Геракл відміряв своїми ступнями дистанцію в одну стадію - 192 метри 27 сантиметрів на якій змагались перші олімпіоніки. А їхню перемогу вшановували саме гілками оливої з Гераклової дібрави. Саме від Гераклової „стадії» походить назва сучасних спортивних споруд - стадіонів.

Легенди розповідають про те, що Геракл започаткував давньогрецький вид змагань, який почав розвиватися і за наших часів, це панкратіон. Панкратіон - доволі жорсткий, контактний вид спорту, і складається з боротьби та рукопашного бою. Саме Геракл був Олімпійським чемпіоном з цього виду змагань, пізніше перемога в панкратіоні стала називатись - Геракловою, а переможця називати другим Гераклом.

Інший міф розповідає, як внук Зевса красень-юнак Пелопс переміг в колісничних перегонах царя Агіс Еномай, заради одруження з його донькою Гіподамією. Еномай обіцяв віддати заміж свою доньку за того, хто переможе його в перегонах колісниць. Бажаючих змагатись за руку Гіподамії було вдосталь, але перегнати коней царя, котрих йому подарував бог війни Арес, ніхто не міг. І тоді Пелопс вмовив візника царя, замість бронзових кріплень прикріпити колеса до колісниць парафіном. Під час перегонів парафін розтопився, колеса позлітали і колісниця вбила Еномай. Пелопс одружився з Гіподамією і в честь своєї перемоги впровадив спортивні змагання, які начебто дали початок Олімпійським іграм. (Кун М.А. „Легенди і міфи Давньої Греції. - Харків: СПДФО, 2005)

Саме це, ще раз підтвердило розвиток давньогрецької думки від міфа до Логосу, саме так спираючись на міфологію давні греки намагались пояснити все волю богів, фатуму, долі. (Бабаєв Ю.В. Основи філософії. - Ростов-на-Дону: Фенікс, 2004).

А хто ж насправді започаткував давні Олімпійські ігри? Їх початок в історії пов'язаний з іменами відомих грецьких царів Іфіта з Еліди, Клеосфена з Піз та спартанського законодавця Лікурга. Саме вони за порадою дельфійського оракула на початку IX століття до нашої ери уклали священний мир, під час якого проводились спортивні змагання. Багато давньогрецьких свят канули в Лету, лише Олімпійські ігри залишились до наших часів. Ми сприймаємо їх зараз, як спортивні змагання, а для стародавніх греків перш за все, це були релігійними святами в честь бога Зевса і олімпійських богів, де люди демонстрували майже божественну силу спритності, витривалості і красу своєї тілесності. Олімпійські ігри - це був культ вшанування давньоеллінських богів, серед яких домінують дванадцять олімпійських на чолі з Зевсом-Громовержцем. Так у Греції зароджується тенденція богошукання. Саме в такий спосіб, проведення спортивних змагань, та принесення офіри, люди намагались покращити відносини між собою та богами.

Б) Програма, підготовка та участь давньогрецьких атлетів в перших Олімпійських іграх

Перші Олімпійські ігри в Стародавній Елладі відбулись в Олімпії в 776 році до нашої ери. Багато вчених вважають що 776 рік до нашої ери - це рік не перших змагань. Деякі стверджують, що перші ігри відбулись ще за часів біблейського царя Саула, а деякі кажуть, що з 776 року до нашої ери тільки почали вести Олімпійське літочислення. Як воно було насправді ніхто не знає, фіксованою до цих пір лишається тільки вже названа дата.

Чому саме Олімпійські ігри проходили в Олімпії ? Причин досить багато. Перш за все хотілося б сказати, що давньогрецька Олімпія виконувала функцію не стільки міста-поліса, скільки релігійно-культурного центру, де приносилась офіра олімпійським богам. Серед монументальних релігійних споруд слід відзначити храми Зевса та його дружини Гери. Храм славетного бога-олімпійця був зведений давньогрецьким архітектором Либомом, його розміри 64,12 на 27,68 метри. На той час це вражаючі величини. Статую самого Громовержця створив не менш відомий давньогрецький скульптор Фідій, він зробив Зевса велично сидячим на троні із золота та слонової кістки. Ця статуя сягала у висоту вісімнадцяти метрів. Тулуб бога був виготовлений з твердого дерева, обличчя, руки, ступні та груди були покриті слоновою кісткою, волосся, борода та плащ були золотими, а очі - два великих дорогоцінних каменя. Це творіння Фідія в давній Елладі вважалось взірцем майстерності для художників. Величність та вишуканість храму підтверджує той факт, що 2000 років тому стародавній поет Антипатр Сідонський відніс цю споруду до «семи чудес Стародавнього світу». Також заслуговують на відзнаку культові статуї Гери, Гермеса, Ніки (богині перемог). Та цілий ряд вівтарів для релігійних церемоній.

Другий факт нам говорить про те, що лише тільки в Олімпії знайшлась потрібна кількість спортивних споруд (чотири стадіони та гіподром) для проведення таких загально грецьких змагань. Також слід відзначити вигідне кліматичне і економічне положення міста-поліса. Але основною причиною такого вибору еллінів я вважаю те, що керівники міста одержали підтримку Спарти, на той час могутнього міста-поліса в усій Греції. Цю думку висловлює також угорський вчений Ласло Кун, бо на той час саме Спарта вирішувала і політичні і економічні і соціальні питання на півострові, доки не набрали могутності Афіни. (Кун Ласло. Загальна історія фізичної культури та спорту. - Москва: Радуга, 1982).

Відомо, що в давніх греків не було календаря. Як же вони визначали саме ту дату коли слід проводити Олімпійські ігри? Після 1417-денного (це приблизно чотири роки) проміжку між іграми, який до речі називається «олімпіадою», греки чекали літнього сонцестояння, а після нього першого повнолуння, наступний день якраз вважався днем підготовки до Олімпійських ігор. Більшість вчених також стверджують те, що саме за небесними тілами орієнтувалось в часі населення Стародавнього світу. Тому у III столітті до нашої ери афінський історик Тімей запропонував вести історичні записи подій за місцем їх в чотирирічних олімпійських циклах. І запропонував ввести у вжиток термін «олімпійський рік», що складав чотири роки. З підготовкою до змагань розпочиналась і екехерія - традиція, яка забороняла всім містам-полісам вести війни під час Олімпійських ігор. Ця традиція має сенс і в наш час. Період перемир'я в Елладі продовжувався десь близько трьох місяців, цього було досить, щоб атлети підготувались до спортивних поєдинків. До участі у іграх допускались всі вільні грецькі громадяни (окрім рабів) при умові, якщо ті протягом 10 - 12 місяців до змагань будуть напружено готуватись до спортивної боротьби. Після цього спортсмени повинні були здавати іспити строгий комісії екзаменаторів, які в Греції називалися елладоніками. Ті учасники, яких відібрали елладоніки, ще місяць готувались за спеціальною програмою під керівництвом тренерів-

педатрібів. Вніч перед стартом змагань спортсмени клялись вести чесну боротьбу, та приносили офіру Зевсу-Олімпійському. Учасники, які одержали перемогу за допомогою шахрайства, за вимогою елладоніків не визначались переможцями. Крім цього вони штрафовались та тілесно наказувались.

Жінки до участі в Іграх не допускались, і взагалі їх присутність на стадіонах де змагались чоловіки була строго забороненою. Виключення було зроблено тільки для однієї жінки - жриці богині землі і родючості Деметри. Але ж жінки Стародавньої Греції не були ображеними, вони мали також альтернативні спортивні змагання на честь жінки могутнього Зевса Гери.

Програма перших Олімпійських ігор була виключно легкоатлетичною, і представляла собою біг на одну стадію (яку ми вже знаємо відміряв своїми ступнями Геракл). Біг був у дві сторони. Спершу треба було добігти до певної відмітки, а потім повернутися назад. В історії збереглося ім'я першого Олімпійського чемпіона Кореба - кухаря з давньогрецької Еліди.

Починаючи з чотирнадцятих ігор (724 р. до н.е.) програма змагань дещо змінюється, до бігу на одну стадію додається біг на дві стадії (діаулос), з п'ятнадцятих (720 р. до н.е.) - довгий біг на 23 кілометри (доліхос), з вісімнадцятих (708 р. до н.е.) - пентатлон (чотири види легкоатлетичних змагань і боротьба), з двадцять третьої (688 р. до н.е.) - кулачний бій і з шістдесят п'ятої (520 р. до н.е.) - гоплітодром (біг у військовому озброєнні).

Загалом за всю історію проведення Олімпійських змагань в давній Елладі, а їх відбулося 292, програма ігор змінювалась 19 разів. Найпопулярнішим видом змагань на Олімпійських іграх був все ж таки пентатлон, де стародавні атлети змагались у метанні спису та диску, стрибках з альтерами (давньогрецькі альтери собою нагадують сучасні гантелі, трохи іншої конструкції і використовувались не для атлетичних вправ, а для стрибків у довжину), в бігу на одну стадію та в боротьбі. Переможцем в пентатлоні вважався той атлет, який здобув більше перемог в окремих вправах Олімпійський тріумфатор нагороджувався оливковою гілкою із священної оливкової дібрави, та на голову йому повязували білу стрічку, як символ перемоги.

Олімпійський чемпіон в давній Елладі був дуже відомою і шанованою людиною, на його честь зводилась скульптура, на якій атлет сам писав свою подяку. Ось наприклад слова зі скульптури Арістодама (початок 4 століття до нашої ери.): «Немея, Дельфа, Олімпія вінчали мене п'ятикратно, всюди перемогу здобувала моя спритність, а не сила. Фрассія син, еллінський борець Арістодам».

(Окрім Олімпії ми бачимо, що борця ще вінчали в Немеї та Дельфах, бо стародавні елліни окрім олімпійських проводили спортивні змагання і на честь інших богів: в Немеї на честь все того ж Зевса, в Дельфах на честь Аполлона, Істмійські ігри присвячувались Посейдону, але ці змагання були менш форматними - авт.)

Були в Стародавній Греції і свої багаторазові Олімпійські чемпіони. В історії збереглися імена бігуна Леонідаса із Родоса, який дванадцять разів вшановувався оливковою гілкою, борця Мілона із міста Кротон (південна колонія, що на території нинішньої Італії), який шість разів перемагав на Олімпійських форумах. І доречно сказати про те, що саме Мілон готувався до змагань під керівництвом теж Олімпійського чемпіона Піфагора - засновника піфагорійської школи філософів і математика. Були цілі сімейні родини, які брали участь у Олімпійських іграх протягом декількох десятиків років, це родина Діагора з міста Родос.

А також фіксувались і олімпійські рекорди: той же Мілон обв'язував голову вірвовкою і рвав її напружуючи мязи на скронях, силач Полідамант міг голими руками

вбити лева та зупинити колісницю, Бібон однією рукою підняв камінь вагою 143,5 кілограми, а атлет Фаїл стрибнув у довжину на 16 метрів, що в двічі більше за сучасних рекордсменів. (Хачатурян В.М. Стародавня Греція.- Москва: Слово, 2002).

Але програма ігор в старі часи була не тільки спортивною, тут можна було почути виступи ораторів і політичних мужів, сперечання філософів, вірші та гімни поетів, побачити творіння художників та скульпторів.

На Олімпійських іграх поети оспівували самі Ігри та їх тріумфаторів, оратори прославляли їх у своїх промовах. Починаючи з 84-х Ігор, які пройшли в 444 році до нашої ери, частиною змагань став конкурс мистецтв. В Олімпії звучала мудрість філософів Талеса, Геракліта, Платона, Сократа, Діогена, урочисті епінікії Архілоха і Піндара, трагедії Софокла і Евріпіда.

Олімпійські ігри за часів їхнього розквіту були найбільшими давньогрецькими форумами, роль і значення яких виходили далеко за межі спортивних змагань. Часто вони використовувались як арена для різноманітних політичних акцій. Тут укладались важливі політичні договори та документи, відбувались акції політичного протесту. Наприклад саме на Олімпійських іграх був укладений «тридцятирічний мир» між Спартою і Афінами (5 століття до нашої ери). Тут же софіст Георгій засудив погоджувальну політику Спарти по відношенню до Персії (408 рік до нашої ери). Представники Мітилен виступили з акцією протесту проти політики Афін і вимагали своєї автономії. Багато відомих політичних та військових діячів приймали участь у Олімпійських іграх заради підняття свого престижу. Філософи, артисти, оратори намагались одержати перемогу у олімпійських «змаганнях умів» і їхня перемога розцінювалась як пік творчого пошуку. Тому серед імен Олімпійських чемпіонів ми можемо зустріти імена вже відомого нам філософа Піфагора, Варздата із Артаксати (стародавня столиця Вірменії) Дуже багаті представники грецького населення робили на Олімпійських іграх пожертвування, таким чином здобуваючи собі популярність.

Були в ті далекі часи і люди, які виступали проти Олімпійських змагань. Деякі філософи критикували односторонність фізичного виховання, що на їхню думку наносить шкоду всебічному розвитку людської особистості, особливо інтелектуальному. Лікарі застерігали молодих людей від фізичних навантажень, говорячи, що це призводить до ослаблення і виснаження молодого організму. В своїй роботі Ксенофан із Колофона (6-5 століття до нашої ери) засуджує той факт, що Олімпійських чемпіонів дуже вшановують, хоча їхні заслуги набагато менші за заслуги вчених людей; неможна підносити силу і спритність вище за думки філософів, від досягнень бігунів і металників спису в Олімпії не наповняться зернохновища, і не процвітатимуть міста. «... той, хто на Олімпійських іграх виходить переможцем в перегонах, в заїздах колісниць, в кулачному бою, звичайно, буде визнаний публікою і перетвориться в почесного громадянина рідного міста. Але все рівно він буде таким почесним як я. Бо важливішим за людську силу і силу коней є наша мудрість. Одне єдине і справедливе, що можна протиставити силі, - наші знання». - пише Ксенофан. (Платонов В.М., Гуськов С.І. Олімпійський спорт.- Київ: «Олімпійська література», 1994.)

Але Олімпійські ігри - найвдаліший винахід Стародавньої Греції, де люди могли продемонструвати велич спортивних можливостей, красу своєї тілесності, поспілкуватись з політиками та можновладцями, почути мудрість філософської думки, помилуватись творіннями художників і скульпторів та подивитись трагедії славетних трагіків. Поступово слава цих спортивних змагань рознеслась по всьому середземноморському регіонові. І вже в більш пізніх Іграх в дусі мирної боротьби змагаються представники інших держав: Сирії, Вірменії, Олександрії, Вавілону та ін.

Грецький політеїзм - це складне і строкате явище, сукупність величезної кількості культів найрізноманітнішого походження, що не мають внутрішньої єдності. Грецький пантеон сформувався в процесі тривалої еволюції, під час якої спочатку вшановувалися місцеві боги, потім персоніфіковані сили природи, людські почуття, види діяльності. Зрештою складаються міфологічні системи, в яких домінують дванадцять олімпійських богів на чолі з Зевсом, які відтіснили старих небожителів. До пантеону входили також підземні та астральні боги. Окремі групи склали нижчі божества (дріади, німфи, нереїди, наяди, ореади, океаніди), напівбожества-герої. Пізніше до грецького пантеону проникають і східні боги (Осіріс, Ісіда, Кібела та інші.).

Звичайно, давньогрецькі божества усвідомлювалися як обмежені істоти не здатні за будь-яких обставин захистити людину, оскільки й самі вони залежали від фатуму, долі. Звичайно, набуваючи духовних рис в процесі еволюції релігії, олімпійські боги піднеслися над природою, але тепер вони безмірно віддалилися від людини. Отже ці «боги мали релігійно-політичне значення, але окремій особі вони давали надто мало». Тому мислителі шукають більш високих принципів, у яких би уособлювався всемогутній Бог, що завжди здатний захистити від зла, але водночас допускає можливість особистого спілкування з собою, викликає почуття любові до себе.

Пробуджене морально-релігійне почуття та думку не влаштовувала також відсутність у греків віри в безсмертя душі - адже такою вірою не можна було вважати уявлення про те, що після смерті людини душа веде жалюгідне існування як привид. В результаті на ґрунті вимог часу виросло серйозне прагнення вирішити питання про початок і кінець душі і світу, пристрасне бажання звільнитися від земного життя, сповненого скорботи і страждань. Так у Греції зароджу

В) Занепад давньогрецьких Олімпійських ігор.

Починаючи з 5 століття до нашої ери давньогрецькі спортивні свята зазнають настання критичних часів. Поступово Олімпійські ігри відходять від вимог релігії і все більше звертаються до видовищності та підняття авторитету міст-держав та їх правителів. Окрім вільних громадян до ігор почали допускати рабів, які виступають за винагороду, а не змагаються за перемогу. З 98-х Олімпійських ігор (388 рік до н.е.) з'являється ганебне явище - підкупу спортсменів, а також з розвитком наук і вимог до них в Стародавній Греції заняття фізичними вправами відходять на другий план.

Ще більш загостило критичні часи Олімпійських ігор, завоювання Греції Римом у 146 році до нашої ери. З втратою незалежності відбуваються політичні, економічні і соціальні зміни в грецькому суспільстві, які дуже негативно вплинули на давньогрецьку агоністику («агоністика» - давньогрецьке слово, перекладається як спортивні змагання - авт.). Багато змагань були заборонені, дуже знизився інтерес до спорту. За наказом імператора Луція Корнелія Сулли (138-78 роки до н.е.) Олімпійські змагання були перенесені до Вічного міста. Програма ігор була доповнена гладіаторськими поєдинками, але це ж суперечило моралі давньогрецького олімпізму. Римський імператор Нерон Тиберій Клавдій (37-68 роки нашої ери), який вважав себе найвеличнішим актором і співаком, вирішив змінити програму двісті одинадцятих Ігор. Він ввів до змагань нечувані турніри і змагання, в яких визнав себе переможцем.

Історичні дані свідчать і про те, що реєстрація Олімпійських чемпіонів закінчилась в 267 році. Майже століття ніяких документальних свідчень про проведення Ігор в історичних часописах не зустрічається. Лише в 369 та 373 роках з'являються деякі відомості про атлета на ім'я Фіоуменос з малоазійської Філадельфії, який став Олімпійським чемпіоном з бігу, а також у 385 році відомості про вже згаданого вірменського царя Варздата, який став останнім Олімпійським чемпіоном з боротьби

взагалі.

Але вищеназвані причини не є головними. Головною причиною, яка негативно вплинула на історію давньогрецьких Олімпійських ігор, є християнська релігія, яка набувала сили саме в цей проміжок часу. Молода релігія засуджувала Олімпійські свята як язичницькі обряди, в честь старих богів. Монотеїстична християнська релігія не визнавала богів-олімпійців. Більшість людей Римської імперії почали вірити в нову для них релігію і засуджувати олімпійські церемоніали. І в 392 році Феодосій I Великий, Флавій (347 - 395 рр.) разом зі своїми синами Аркадієм і Гонорієм підписують міланський едикт, який забороняє проведення Олімпійських ігор і ведення олімпійського літочислення.

Чому саме це зробив Феодосій I ? На це питання можна знайти відповідь у книзі Костянтина Рижова «Всі монархи світу». - Москва : «Віче»,2002. Автор вказує на те, що Феодосій I довгий час не був охрещеним. У 380 році імператор дуже захворів невиліковною хворобою, а після прийняття християнської віри від православного єпископа Амвросія, хвороба його почала відступати і Феодосій I одужав. Після цього приїхавши до Константинополя, імператор показав себе палким прихильником нової віри. Аріанському єпископу Демофілу він запропонував прийняти віру, не той покинути місто. Демофіл разом з однодумцями покинули місто і свої церкви, якими володіли більше сорока років. У 381 році Феодосій Великий зібрав у Константинополі Другий Вселенський Собор на якому аріанство і інші ересі були строго заборонені. А трохи більше чим через десять років, знову ж під натиском нового духовенства, Феодосій I забороняє проведення Олімпійських ігор.

У 395 році на території Олімпії відбулась велика битва між візантійцями та готами, під час якої були зруйновані і спортивні і архітектурні споруди, які були задіяні під час проведення Олімпійських ігор. А кінцеву крапку в цьому питанні поставили сильний землетрус і наказ візантійського імператора Феодосія II Флавія (401 - 450 рр.) 426 року за яким місто повністю було спалене, як центр язичницької релігії. Після цього повноводні річки Алтей і Кладей під товстим шаром піску і мулу заховали наслідки людської неповаги до своєї історії, філософії і культури.

3. Відродження Олімпійського руху сучасності

Прошло трохи більше однієї тисячі років, як люди почали робити спроби відновити давньогрецькі Олімпійські ігри. Першим це зробив у 1516 році Іоханес Аквілла із Бадена, він проводив так звані показові Олімпійські ігри. У 1604 році лондонський прокурор Роберт Довер в Англії започаткував свої Олімпійські ігри, які проходились майже сто років, навіть після смерті засновника, але поступово втратили актуальність за браком коштів. Німецький герцог із Дессау у 1772-1779 роках проводить Олімпійські ігри, щорічно на честь дня народження своєї дружини. Першим серйозним вченим, який вивчав олімпійський спорт Стародавньої Греції був англієць Джілберт Вест (1703 - 1756), і який свою докторську дисертацію присвятив темі античних Олімпійських ігор. Він всебічно розвивав ідею олімпізму і закликав до відновлення Олімпійських свят. У самій Греції в 1832 році на честь звільнення від турецьких загарбників було вирішено відновити Олімпійські ігри у вигляді національних ігор, але цим ідеям не судилося збутися. І навіть у 1859 році король Греції Отон I Баварський своїм Олімпійським іграм не надав такої форматності, як у давні часи.

А) Причини відродження Олімпійського руху сучасності.

В середині 19 століття починає інтенсивно розвиватись фізична культура і спортивна галузь. В багатьох країнах світу створюються спортивні клуби, секції, гуртки.

На аренах цирків виступають найсильніші атлети світу. Організуються міжнародні федерації з різних видів спорту. Відбуваються перші спроби проводити континентальні і міжнародні спортивні змагання і навіть Чемпіонати Світу. Подорожуючи до Греції і Італії багато людей закохуються в стародавню культуру, і намагаються хоча б якось зблизитись з нею. Одним з них був Пер де Кубертен, який ідеями олімпізму «захворів» назавжди. Про нього ми поговоримо трохи пізніше. Причин відродження Олімпійських ігор можна перелічувати ще багато, але сама основна з них - це розкопки руїн Стародавньої Олімпії.

Ідею вивчення Стародавньої Олімпії запропонував француз Дон Бернар де Монфекон у своїй книзі «Палеографія Греції» у 1707 році. І спроб провести розкопки давнього міста було зроблено дуже багато. Перші сліди Олімпії були знайдені у 1766 році оксфордським археологом Річардом Чандлером (1738 - 1810), який спирався на свідчення турецького паші про те, що поблизу міста Мірака можна знайти руїни храмів та скульптури борців. Перші спроби провести розкопки в Олімпії спромоглась французька військова експедиція. Було звільнено від піску декілька будівель і знайдено деякі витвори грецького мистецтва, які відправлялись до Парижу. Це викликало незадоволення з боку грецьких патріотів, що призвело до збройних сутичок. Наслідком яких було вбивство французького солдата. Після цього інциденту експедиція закінчила розкопки. У 1787 році французький археолог Фавель описав руїни храму Зевса Олімпійського у тому вигляді, в якому вони були на той час. Великий знавець античної культури англієць Чарльз Коккерель склав у 1813 році план руїн міста.

Але найвдалішим із всіх археологів був німець Ернст Курціус (1814 - 1896), який здійснив свою студентську мрію - провести розкопки давньогрецької Олімпії. Експедиція під його керівництвом працювала з 1875 року по 1881, її результати перевершили очікувані. За шість років з під річкових наносів було звільнено: сто тридцять мармурових статуй і барельєфів, тринадцять тисяч бронзових предметів, шість тисяч монет, тисячі гончарних виробів. Нахідок було так багато, що у 1887 році в Олімпії було засновано спеціальний музей, де демонструються знахідки розкопані в Олімпії.

З 1906 по 1929 рік археологічні розкопки продовжив другий німецький знавець В. Дерпфельд, який у 1935 році видав книгу «Стародавня Олімпія», як результат своєї багаторічної праці.

У 1954 році в Олімпії була знайдена майстерня самого творця статуї Зевса Олімпійського - Фідія та його брата художника Панена, який розписував стіни в храмі Громовержця. (Низовський А.Ю. 100 великих археологічних відкриттів.- Москва: «Віче», 2004)

Розкопки давньогрецького міста продовжуються і в наш час.

Б) Діяльність Пера де Кубертена (1863 - 1937)

П. де Кубертен - французький суспільний діяч, історик, літератор, соціолог і вчитель, талановитий військовий діяч. Ідеями олімпізму Кубертен „захворів ще в дитинстві, коли прочитав книгу Томаса Хюза «Шкільні дні Тома Брауна». І все своє життя він втілював в побут громадян світового суспільства ідею культури фізичного виховання.

Але на початку своєї діяльності молодого Кубертена хвилювало питання не відродження Олімпійського руху, а гідкий стан розвитку фізичної культури в учбових закладах Франції. І тому в 1880 році група однодумців на чолі з Кубертенем створюють Національну лігу фізичного виховання, яка мала на меті будування спортивних споруд, покращення методики викладання фізичної культури, розповсюдження спортивної літератури. Кубертен стверджував: „ ... що муштра вбиває фізичну культуру, засновану

на добровільних засадах, а профілювання фізичного виховання, побудованих на передових принципах педагогіки, відроджує спортивний дух у спорті. Але його погляди не розділяли тодішні керівники французької системи освіти.

В 1883 році Кубертен їде до Великобританії де вивчає англійську систему фізичного виховання. Розуміючи, що повністю втілити систему фізичного виховання Англії, у французьких школах не можливо, так як це може привести до ряду конфліктів, Кубертен розробляє свою систему фізичного виховання на основі англійської. Але щоб втілити свої концепції в життя треба мати спеціальну організацію, та впливову особу, яка б могла впливати на державні чини. Так в 1887 році замість ліги фізичного виховання, складається Комітет по пропагуванню фізичного виховання на чолі з міністром освіти Франції Жюелем Симоном. Якраз за діяльності Комітету у 1887 - 1890 роках у однодумців Кубертена виникає ідея відродження Олімпійських ігор.

липеня 1889 року вперше на міжнародному легкоатлетичному Конгресі в Парижі, зібраному комітетом по пропаганді фізичного виховання, обговорювалось питання проведення серії міжнародних змагань за прикладом стародавніх Олімпійських ігор. Кубертена підтримали представники легкоатлетичних федерацій США - Вільям Лоанс та Швеції - Віктор Бланк.

В 1890 році Кубертена обирають головним секретарем федерації французьких союзів легкоатлетичних дисциплін.

26 листопада 1892 року Кубертен читає лекцію з нагоди організації Французького легкоатлетичного союзу (5-річчя), під час цієї лекції в Сорбонському університеті висловлюється заява про необхідність проведення Олімпійських ігор.

Восени 1893 року разом з американським та англійським секретарями атлетичних союзів К. Хербертом та В. Слоеном Кубертен створює Комітет по підготовці та скликанню установчого Конгресу. 16 червня 1894 року в Парижі в Сорбонському університеті зібрався установчий Конгрес, на якому були присутні делегати з десяти країн, Австралія і Японія підтвердили свою участь письмово.

Всі делегати присягнули на вірність принципу любительства в спорті і створили Міжнародний Олімпійський Комітет (МОК). Було вирішено проводити Олімпійські Ігри один раз на чотири роки, як у Стародавній Греції. Було розроблено основний документ Олімпійського руху - Олімпійську Хартію. А також провести перші Ігри на історичній батьківщині в Греції, для цього було обрано столицю - Афіни, місто яке вперше прийняло сучасні Олімпійські Ігри. Першим президентом МОК було обрано грецького поета - Діметріуса Вікелса, а генеральним секретарем - Пера де Кубертена.

В) Життєвий шлях Олексія Дмитровича Бутовського. (1838 -1917)

Вирішальною подією для утвердження новітньої олімпійської ідеї був перший Олімпійський конгрес 1894 року в Парижі. Українці не тільки були присутні під час цієї події, але й безпосередньо приймали участь у роботі першого МОКу. Зокрема, видатним діячем, який спричинився до становлення МОКу був представник України О.Д.Бутовський.

Народився в мальовничому селі на Полтавщині - Пятигірцях 1838 року. З раннього дитинства батьками була прищеплена любов до праці, пізнання нового, інтерес до вивчення іноземних мов (володів французькою, німецькою та англійськими мовами), літератури, музики та історії. Закінчив гімназію потім артилерійське училище, а згодом інженерну академію.

Від 1857 року почалась його службова та педагогічна діяльність у військах.

З 1871 року вихователь Петербурзької військової гімназії Головного управління військових навчальних закладів.

У 1888 році призначено членом комісії Міністерства народної освіти для розроблення засад викладання гімнастики у цивільних навчальних закладах із метою підготовки фахівців військово-фізичного виховання.

У 1890 році Бутовський організував літні курси для офіцерів кадетських корпусів читав курс лекцій з історії, теорії та методики фізичної культури.

У 80-90 роках подорожує Європою, де у 1892 році знайомиться з П.де Кубертеном. Невдовзі він ознайомив громадськість Росії з діяльністю Кубертена у своїй праці «Телесные упражнения во Франции» (1893).

Разом з однодумцями Кубертена - американцем Вільямом Слоеном, англійцем Чарльзом Гербертом та ін. - Олексій Бутовський відіграв провідну роль у підготовці та проведенні Міжнародного Олімпійського конгресу в Парижі 1894 року, на якому було створено Міжнародний Олімпійський Комітет. В якому пропрацював упродовж шести років з 1894 по 1900.

У 1896 році приймав активну участь у підготовці перших Олімпійських ігор сучасності, та їх проведенні. Свої спогади про перші Олімпійські ігри О.Бутовський видрукував у роботі «Афіни восени 1896 року».

Олексій Дмитрович зробив чимало для пропаганди олімпійських ідеалів у Росії та Україні, він кілька разів намагався створити НОК Росії, але правляча верхівка Російської імперії того часу не готова була прийняти прогресивні олімпійські ідеї. Після завершення повноважень члена МОКу Бутовський далі працює на ниві фізичного виховання та спорту. Брав участь у Олімпійських конгресах в Брюсселі (1905) та Парижі (1910) з питань проблем фізичного виховання й спорту у школі.

У 1909 році, вдячне зусиллям Бутовського в С-Петербурзі було створено Головну гімнастично-фехтувальну школу, яку згодом перейменовано у військовий інститут фізичної культури та спорту.

Наукова спадщина нашого земляка налічує 70 праць у галузі фізичного виховання та олімпійського спорту, які в історіографії олімпійського руху знані і вагомі. Нащадки пам'ятають свого героя, який творив на світанку сучасного олімпізму. (Федоренко І.Н. Золоті сторінки Олімпійського спорту України. Київ: «Олімпійська література», 2000)

Г) Олімпійські ігри в Афінах 1896 року.

Завдяки зусиллям багатьох людей світу, все ж таки перші відроджені Олімпійські ігри сучасності відбулися. І відбулися вони на своїй історичній батьківщині в Греції. Коли на першому зібранні МОКу постало питання де провести Олімпійські ігри табір членів розділився на дві половини. Одні хотіли провести спортивне свято на історичній батьківщині ігор, другі на батьківщині людини зусиллями, якої Олімпійські свята почали жити новим життям. Але коли зробили аналіз спортивних споруд у всій Європі то тільки «Мармуровий стадіон» в Афінах міг прийняти масштабність таких змагань.

Король Греції Георг I виділив кошти спеціально для реконструкції стадіону, на якому повинні будуть пройти Олімпійські ігри.

квітня 1896 року до столиці Греції приїхали 285 спортсменів з 13 країн світу для участі в Олімпійських іграх. На церемонії відкриття ігор під звуки оркестру мандрували стадіоном представники далекої Австралії, Австрії, Болгарії, Великобританії, Греції, Данії, Німеччини, США, Угорщини, Франції, Чилі, Швейцарії та Швеції. В небо були випущені тисячі голубів, які символізували мирність спортивних баталій. Під залпи артилерійського салюту король Георг I об'явив ігри відкритими. Військовий хор і оркестр виконали Олімпійський гімн, який написав грецький композитор Спіро Самара.

В перших Олімпійських іграх приймали участь виключно чоловіки. Вони змагались з 9 видів спорту та розіграли 42 комплекти нагород. Першим Олімпійським

чемпіоном в історії новітніх ігор став представник США Джеймс Коннолі, який виграв потрійний стрибок з результатом 13 м. 71 см. Дворазовими Олімпійськими чемпіонами в Афінах стали американці Роберт Геррет, здобувший перемоги у метанні спису та диску, Еллері Кларк - у стрибках у висоту та довжину, Томас Берк - у бігові на 100 та 400 метрів та австралієць Едвін Флек - у бігові на 800 та 1500 метрів.

Найдраматичнішим видом змагань на перших Олімпійських іграх став марафонський біг. Який організатори вирішили провести на честь подвигу грецького воїна Фідіппіда (воїн пробіг 2386 років назад з міста Марафон до Афін і сповістив городян про перемогу греків над персами і впав мертвий - авт.). В забігові взяли участь 9 атлетів замість запланованих 17, серед яких вже був дворазовий чемпіон Едвін Флек. Саме між ним і грецьким бігуном Спірідоном Луїсом виникла гостра суперечка. Але невдовзі до фінішу Флек упав і Луїс закінчив забіг в одинці. Його перемогу святкували 80 тисяч земляків, які були в цей час на стадіоні. Так водночас листоноша із села Маруссі став такою ж популярною людиною в Греції, як король Георг I. (Волошин А.П., Ксензенко Ф.М. У Олімпійської смуги. - Київ: «Молодь», 1988)

Брав участь у Афінських змаганнях і наш земляк киянин Микола Ріттер. Потрапив він на ігри, як кореспондент газети «Киянин» і повинен був висвітлювати Олімпійські події на сторінках видання. Але потрапивши в атмосферу спортивних змагань він вирішив спробувати свої сили у кульовій стрільбі та боротьбі. Як пише він сам про свій виступ в перший день: « Росіян майже не має, із учасників я один. Про себе можу повідомити, що на спробному випробуванні в стрільбі по рухомій мішені і в боротьбі я пройшов першим: всі кулі вдало влучили в мішені, а бажаючих позмагатися у боротьбі вдалося подолати... Того самого дня всі вечірні газети подали звіти. Сьогодні вранці, на свій подив я побачив власне відображення в різних позах у всіх великих газетах.». На далі наш атлет більше не змагався так як мав проблеми зі здоров'ям. Все -рівно Миколу Ріттера вважають першим учасником Олімпійських ігор у 1896 році від України. (Федоренко І.Н. Золоті сторінки Олімпійського спорту України. Київ: «Олімпійська література», 2000).

Таким чином людська спільнота відродила всесвітні спортивні форуми, які започаткували багато років тому наші предки. І одержала змагання на яких можна змагатися під гаслами миру. Які, як і раніше захоплюють своєю атмосферою, видовищністю та неповторюваністю, напруженою спортивних суперництв, і які закарбовуються в душах тих людей хто хоч раз побував на цих святах. Як і раніше про ці змагання складаються вірші, оди, гімни, письменники пишуть про них оповідання, художники малюють картини, композитори складають пісні. ... Ні не відпочивати, ніякого відпочинку.

Всередині у мене все горить. Тільки вперед !

Довгий ще шлях попереду ?

Не видно ні людей, ні тварин, ні пташок. Тільки я один.

Я єдина істота на землі і на небі,

Що приречена на безкінечний біг ? Ниюча біль у ногах

Покарання за лінощі.

Я добре знаю. Що вона цим хоче сказати.

Несусь, немов за мною женуться вовки.

Один із них учепився мені у стегно. Я б скрикнув від болю;

Але суха гортань видає лише хрип. Він мене душить.

Рве мої груди зсередини. Тому я не дам ногам спокою !

Вперед, вперед! Уже видніються Афіни ...

Франц Зондінгер

Р. Декарт.

Так писав свого часу французький філософ і математик Рене Декарт (1596 - 1650) представник класичного раціоналізму. І дійсно тільки здорова людина здатна виконувати декартівський принцип суб'єктивної достовірності, що робить установку не на засвоєння чужих думок, а на створення своїх нових. Тільки здорова людина може створювати культуру раціональну.

А щоб бути фізично здоровим треба займатися фізичними вправами чи спортом. А фізична культура являються невід'ємною частиною світової культури. В процесі виконання певних фізичних вправ у людей виникає змагальний момент, а хто виконає ту чи іншу вправу швидше, бистріше чи краще. Так з'являються спортивні змагання. Кожен спортсмен апогеєм своєї спортивної кар'єри вважає виступ на Олімпійських іграх. Саме там люди вирішують всі свої стосунки на спортивних аренах завдяки своїй спритності, витривалості, майстерності, а не за допомогою зброї. Під білим прапором Олімпійських ігор, де переплітаються п'ять олімпійських кілець, які символізують дружнє та мирнє співіснування континентів, на яких живуть люди, об'єдналось все прогресивнє людство. Не залежно від їхнього матеріального статку, положення в суспільстві чи расової належності. На Олімпійських іграх усі рівні. На Олімпійських аренах атлети своїми перемогами прославляють країни в яких мешкають. Так гімн нашої молоді країни лунає на Олімпійських стадіонах, коли українці здобувають перемоги в різних змаганнях.

Вперше українські атлети взяли участь у Олімпійських форумах в далекому 1952 році у складі національної збірної СРСР в Гельсінкі. Десять золотих, Одинадцять срібних та бронзова нагорода засвідчили всьому світові про високий рівень розвитку спорту в Україні. З того часу 215 нагород стали власністю нашої держави. За часів незалежності наші спортсмени здобули двадцять одну золоту, сімнадцять срібних та тридцять вісім бронзових нагород. Всьому Світові відомі імена багаторазових Олімпійських чемпіонів з України: Лариси Латиніної та Бориса Шахліна (спортивна гімнастика), Володимира Манкіна (вітрильний спорт), Олександра Шапаренка та Володимира Морозова (веслування), Володимира Голубничого, Валерія Борзова, Ольги Бризгіної (легка атлетика), борців Олександра Колчинського та Сергія Білоглазова та інших. (Федоренко І.Н. Україна Олімпійська. Київ: «Аванті», 2000)

Таким чином на сьогоднішній день Олімпійські ігри є найвдалішим відкриттям всього людського суспільства. Дух олімпізму проникає в безліч сердець мешканців нашої планети. І навіть скептичні прогнози вчених про перенаселеність Землі не дадуть вмерти ідеям започаткованим найрозумнішою нацією Старого Світу.

Література

1. Бабаєв Ю.В. Основи філософії. - Ростов-на-Дону: Фенікс, 2004. - 535 с.
2. Волошин А.П., Ксензенко Ф.М. У Олімпійської смуги. - Київ: Молодь, 1988. - 397 с.
3. Клімов А.А. Чудеса світу. - Харків: «Ранок», 2004. - 130 с.
4. Кун Ласло. Загальна історія фізичної культури і спорту. - Москва: Радуга, 1982. - 400 с.
5. Кун М.А. Легенди і міфи давньої Греції. - СПДФО Чиженко С.Ю., 2005. - 480 с.
6. Низовський О.Ю. Сто великих археологічних відкриттів. Москва: «Віче», 2004. - 543 с.

7. Озерецька О.Л. Олімпійські ігри. - Ленінград: 1990. - 150 с.
8. Парандовський Ян. Олімпійський диск. Москва: «Прогрес», 1979. - 382 с.
9. Платонов В.М. Олімпійський спорт. - Київ: «Олімпійська література», 1994. - 487 с.
10. Рижов К.В. Всі монархи світу. Москва: «Віче», 2002. - 575 с.
11. Рогінська Г.Ю. Життя відомих римлян. Харків: МОСТ-Торнадо, 2000.- 333 с.
12. Федоренко І.Н. Золоті сторінки Олімпійського спорту України. - Київ: «Олімпійська література», 2000. - 191 с.
13. Федоренко І.Н. Україна Олімпійська. Київ: «Аванті», 2000. - 176 с.
14. Хачатурян В.М. Стародавня Греція, історія, побут, звичаї. Москва: Слово, 2002. олімпійська гра рух кубертен
15. Олімпійська Хартія. Міжнародний Олімпійський Комітет. Лозанна, Швейцарія. - Вересень 1997.
16. Ulrich Sinn. OLYMPIA, cult, sport, and ancient festival. Markus Wiener Publishers: Princeton, 2000. - 144 с.
17. Філософські науки. Збірник наукових праць. - Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2003. - 198 с. Стаття Мозкового І.П. «Релігійна спрямованість шкіл ранньогрецької філософії» с. 161 - 169.
18. Енциклопедичний словник юного спортсмена. Під редак. Кондакова М.І. Москва: «Педагогіка», 1979. - 478 с.